

ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΑΣ

Ο «δικός μας» φιλόσοφος Πλάτων, έλεγε πως «μόνο το ενδιαφέρον για τους άλλους ανθρώπους, μας κάνει και γινόμαστε καλύτεροι άνθρωποι και να εξελισσόμαστε»!

Όταν ενδιαφερόμαστε για τους άλλους ανθρώπους, τότε δεν βαριόμαστε, δεν κουραζόμαστε, δεν απογοητευόμαστε με τίποτα. Αντίθετα, είμαστε πάντα σε κίνηση, και προσπαθούμε πάντα να γινόμαστε καλύτεροι άνθρωποι, να μαθαίνουμε περισσότερα πράγματα, να καταφέρνουμε περισσότερα, να αποκτούμε καινούργιες δεξιότητες, να αξιοποιούμε το μυαλό μας, την δημιουργικότητα μας, την ευφυΐα μας και όλα τα θετικά χαρακτηριστικά που διαθέτουμε.

Ενώ, αν περιοριστούμε στο προσωπικό μας ενδιαφέρον, τότε πολύ γρήγορα σταματάμε να εξελισσόμαστε και φτάνουμε τα όρια μας όπως ο Κοέλιο.

ΜΟΝΟ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΜΑΣ ΚΙΝΗΣΟΥΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΜΠΡΟΣ

Έχω διαφορετική άποψη ως προς αυτό, γιατί σκέπτομαι πως όταν κάποιος αμφιβάλει για κάτι, μπορεί και να ακινητοποιηθεί, αντί να κάνει κάτι. Η αμφιβολία σημαίνει να αναρωτιέσαι αν κάτι είναι σωστό ή λάθος, αν πρέπει να γίνει με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο.. Αν η γνώμη μου γέρνει προς το «λάθος», τότε δεν θα κινηθώ και έτσι η αμφιβολία αυτή θα με έχει ακινητοποιήσει. Αν η αμφιβολία κινούσε τον άνθρωπο, τότε κάθε φορά που θα θέλαμε να κινητοποιήσουμε κάποιον, θα του βάζαμε κάποια τέτοια στην σκέψη και δεν θα ασχολούμαστε περισσότερο μαζί του. Θα γινόταν έτσι ένα άβουλο computer που αρκεί να του φορτώσεις ένα πρόγραμμα για να «κινηθεί», για να δουλέψει.

Έχει αναπτυχθεί πλατύτατη φιλολογία σχετικά με το τι κινεί τον άνθρωπο. Μάλιστα οι διάφορες θεωρίες του management, αντιγράφοντας συμπεριφορές από την εκπαίδευση των ζώων, έχει διατυπώσει πολλές μεθόδους, για να κάνεις κάποιον να πάει από το σημείο Α στο σημείο Β. Πότε χρησιμοποιούν το δίδυμο «καρότο-μαστίγιο», πότε την θεωρία των «κινήτρων», πότε τις επιβραβεύσεις, τα δώρα, τα ταξίδια, τα κύπελλα κλπ. Τίποτα από όλα αυτά δεν επενεργεί μόνιμα στους ανθρώπους. Μόνο βραχυχρόνια αποτελέσματα φέρνουν αυτές οι μέθοδοι και μάλιστα χωρίς ποιότητα.

Σε προσωπικό επίπεδο, ο καθένας έχει δικό του μηχανισμό κινητοποίησης. Οποιοδήποτε όμως μηχανισμό κι αν χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να κινητοποιηθούν, ένα και μόνο είναι σίγουρο : για να κινηθεί ο άνθρωπος χρειάζεται θάρρος και για να κινηθεί προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση χρειάζεται στόχο.

Το θάρρος είναι το αντίθετο του φόβου, του χείριστου ίσως συναισθήματος που μπορεί να έχει ο άνθρωπος, συναίσθημα που τον ακινητοποιεί, αφού δεν του

επιτρέπει να σκεφτεί σωστά, μειώνει την ακρίβεια των αισθήσεων, τις ικανότητές του και γενικά όλα αυτά τα «μέσα» που διαθέτει για να κινείται στο περιβάλλον του.

Το θάρρος ορίζεται ως «δράση με ενδιαφέρον προς τους άλλους ανθρώπους», σε αντίθεση με το «θράσος», που ορίζεται ως «δράση μεν, αλλά με ενδιαφέρον προς τον εαυτό μας». Να λοιπόν και πάλι που η επικέντρωση στους άλλους ανθρώπους εξασφαλίζει το απαραίτητο θάρρος που χρειάζεται να έχουν οι άνθρωποι για να κινηθούν σωστά και να εξελίσσονται.

Αντίστοιχα, ο στόχος που θέτουμε πρέπει να περνάει και να περιλαμβάνει τους άλλους ανθρώπους και να μην είναι τελείως προσωπικός και εγωκεντρικός, για να ξεσηκώσει την ανθρώπινη ενέργεια και να την βάλει στην υπηρεσία της δημιουργικότητας και αποτελεσματικότητας. Αν ο στόχος μου είναι τελείως προσωπικός, τότε μπορώ εγώ να τα βρω με τον εαυτό μου και να μην κινηθώ καθόλου προς την επίτευξη του ή να τον αλλάξω ή να τον καταργήσω. Ούτως ή άλλως δικός μου είναι, ό,τι θέλω τον κάνω. Αν όμως ο στόχος έχει κέντρο τους άλλους ανθρώπους, τότε αισθάνομαι την δέσμευση και την υποχρέωση που με κάνει να σηκωθώ από την καρέκλα μου και να λειτουργήσω, να ενεργοποιηθώ και να παράγω. Είναι οι άλλοι άνθρωποι που περιμένουν από μένα η κινητήρια δύναμη που θα με κάνει να ξυπνήσω το πρωί. Δεν είναι η αμφιβολία.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Έχω την γνώμη πως κανένα φόβο δεν μπορούμε να «διώξουμε», να «αποβάλουμε», να «νικήσουμε» κλπ. Εκφράσεις που όλοι οι άνθρωποι χρησιμοποιούνε ανά περίπτωση. Ο φόβος δεν είναι κάτι που έρχεται και άρα μπορούμε να τον διώξουμε. Αντίθετα, μπορούμε να τον κατανοήσουμε, να τον συνειδητοποιήσουμε, να τον αντιμετωπίσουμε, να τον χειριστούμε, να τον δεχθούμε ή να τον αρνηθούμε να υπάρχει στην ζωή μας.

Ο φόβος του θανάτου ουσιαστικά είναι ο φόβος του «δικού μας» θανάτου και όχι γενικώς. Είναι σίγουρα, και ο φόβος του θανάτου κάποιων αγαπημένων προσώπων στην ζωή μας. Ο φόβος των άλλων ανθρώπων, μάλλον δεν είναι φόβος. Μπορεί να είναι ανησυχία, μπορεί να είναι πιθανότητα, μπορεί να είναι στεναχώρια, πριν συμβεί. Ουσιαστικά δεν φοβόμαστε τον θάνατο των άλλων, για λογαριασμό των άλλων, αλλά για δικό μας.

Δηλαδή, δεν φοβόμαστε μήπως και χαθεί κάποιο αγαπημένο πρόσωπο μας, αλλά μήπως τον «χάσουμε» εμείς, γιατί δεν θα αντέξουμε το κενό που θα μας αφήσει. Δηλαδή, πάλι εγωκεντρικά σκεπτόμαστε και φοβόμαστε τον θάνατο του άλλου. Αν μάλιστα είμαστε και αυτό που λένε «πολύ συνδεδεμένοι», που σημαίνει «εξαρτημένοι», αν έχουμε στηρίξει την ζωή μας στον άλλον, αν έχουμε συνδέσει την δική μας ζωή με την δική του, αν ζούμε μέσα από τον άλλον, είναι λογικό να φοβόμαστε μήπως και τον χάσουμε, γιατί θα μείνουμε μετέωροι.

Αν όμως σκεφτούμε πως ο άλλος είναι ένας ανεξάρτητος άνθρωπος και η ζωή μας μπορεί να συνδυάζεται με την δική του, όμως δεν είναι εξαρτώμενη, τότε ο

φόβος αυτός μειώνεται. Μπορεί να μην εξαφανίζεται αλλά σίγουρα μειώνεται. Αν μάλιστα αισθανόμαστε όλους τους άλλους ανθρώπους γύρω μας, νοιώθουμε πως ανήκουμε και πως δεν είμαστε μόνοι στον κόσμο αυτόν, ο φόβος του θανάτου το άλλου, μειώνεται ακόμη περισσότερο. Αν νοιώθουμε συνδεδεμένοι με όλους τους ανθρώπους που είναι γύρω μας, απώλεια ενός από αυτούς, θα είναι μικρότερος πόνος από την περίπτωση να είμαστε συνδεδεμένοι μόνο με εκείνον.

Ο φόβος για τον δικό μας θάνατο, όπως έχει πει και ο Επίκουρος εδώ και 3000 χρόνια, είναι παράλογος, γιατί πριν πεθάνουμε δεν έχει νόημα να φοβόμαστε αφού είμαστε ζωντανόι και όταν πεθάνουμε δεν θα έχουμε κανέναν φόβο, αφού θα είμαστε πεθαμένοι και δεν θα νοιώθουμε τίποτα. Συνεπώς, ο φόβος για τον δικό μας θάνατο, προέρχεται από το γεγονός πως θέλουμε να ζήσουμε για πάντα ή στην χειρότερη περίπτωση να πεθάνουμε στα βαθιά μας γεράματα και μάλιστα χωρίς να το καταλάβουμε, γιατί δεν θα επικοινωνούμε με το περιβάλλον.

Ο φόβος, γενικά είναι ένα συναίσθημα που διαλέγουμε να έχουμε και να συντηρούμε, ακριβώς για να κινητοποιούμε τους άλλους ανθρώπους, να σταθούν δίπλα μας και να μας κάνουν τα κέφια μας, να ικανοποιούν τις επιθυμίες και τις ανάγκες μας. Έτσι, τον προβάλλουμε για να χειραγωγήσουμε πολλές φορές τους άλλους ανθρώπους και να τους κάνουμε να κάνουν ότι θέλουμε εμείς. Τον εντείνουμε για να κάνουν επίσης κάτι που χρειάζεται να γίνει, αλλά δεν θέλουμε να το κάνουμε εμείς.

Ο φόβος του αεροπλάνου, της οδήγησης αυτοκινήτου, του ύψους, του στενού χώρου, του ανοιχτού χώρου κλπ. είναι το εργαλείο εκείνου που τον έχει, για να εκμεταλλεύεται καταστάσεις και να τις ελέγχει έτσι όπως θέλει ο ίδιος.

Βλέπουμε λοιπόν, πως ο φόβος του θανάτου είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο, που συνειδητά ή υποσυνείδητα, χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να ελέγχει και να κατευθύνει τους άλλους ανθρώπους.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΜΑΖΙ ΤΟ ΤΩΡΑ, ΤΟ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑ.

Ο Κοέλιο αναφέρει ότι στη ζωή «υπάρχει μόνο το παρόν». Πιστεύω πως η φράση «υπάρχει μόνο το παρόν» δεν είναι η πιο κατάλληλη για να εκφράσει την τάση μας απέναντι στην ζωή. Σωστότερα «χρειάζεται να ζούμε μόνο στο παρόν», ή «το μόνο που έχουμε για να αξιοποιήσουμε είναι μόνο το παρόν». Γιατί είναι σίγουρο πως και παρελθόν υπάρχει και μέλλον, αλλιώς θα ζούσαμε μια στατική κατάσταση, μια φωτογραφία και όχι ένα βίντεο.

Ο χρόνος, που λέγαμε και προηγουμένως, χωρίζεται σε παρελθόντα χρόνο, σε παρόντα και σε μέλλοντα. Γιατί τίποτα στο σύμπαν δεν είναι ικανό να τον σταματήσει. Ο χρόνος είναι μια αντικειμενική έννοια που έχει χαρακτηριστικό να «κυλάει» χωρίς να μπορούμε να επεμβούμε σε αυτό.

Όσο για τη μαγεία που και αυτή την αναφέρει ο Κοέλιο, δεν αναφέρομαι, γιατί την θεωρώ δημιούργημα του ανθρώπου για να εξηγήσει τον κόσμο από την μια και για να ελέγξει τα φυσικά φαινόμενα από την άλλη.

Εκείνο που άνετα μπορούμε να πούμε είναι το ότι «το παρελθόν πέρασε, το μέλλον είναι αμφίβολο (γιατί μπορεί να μην υπάρχουμε, οπότε το μόνο που έχουμε στα χέρια μας είναι το τώρα. Ας το αξιοποιήσουμε όσο γίνεται καλύτερα».

Στην ταινία του Woody Allen «Midnight in Paris», ο συγγραφέας του σεναρίου και σκηνοθέτης, βάζει στο στόμα του πρωταγωνιστή την ιδέα πως «εκείνος που νοσταλγεί το παρελθόν, ουσιαστικά θέλει να αποφύγει το βασανιστικό παρόν του», κάτι που φαίνεται να επιτυγχάνεται και με την «ονειροπόληση, δηλαδή με την ένταξη της φαντασίας στην υπηρεσία του μέλλοντος». Η ιδέα αυτή έχει σημαντικά σοβαρή βάση και φαίνεται πως ικανοποιεί τον στόχο τού να ξεφεύγει κάποιος από ένα παρόν που δεν είναι καλό για αυτόν, που είναι μειωτικό ή εξευτελιστικό για παράδειγμα. Ο στόχος επίσης μπορεί να είναι, να θέλει να απολαύσει ξανά αυτά που έζησε στο παρελθόν, γιατί ακόμη δεν τα έχει χορτάσει.

Η δική μου γνώμη εντέλει, είναι πως εφόσον ο χρόνος εκτείνεται και στο παρελθόν και στο παρόν και στο μέλλον, οι άνθρωποι χρειάζεται να ζουν σε όλες τις υπάρξεις του χρόνου στην ζωή τους. Το ιδανικό είναι να ζούμε «ταυτόχρονα» και στο ευχάριστο παρελθόν, και στο καταπληκτικό παρόν και στο εξαιρετικό μέλλον που περιμένουμε να έρθει. Τώρα το «ταυτόχρονα» μπορεί να μην είναι εφικτό, αλλά και ένα ή περισσότερα δευτερόλεπτα να χρειάζεται για να κινηθεί η παρουσία μας στις 3 καταστάσεις του χρόνου, πάλι καλά είναι.

ΤΟ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ

Ποιος είναι εκείνος που γνωρίζει το δικό του πεπρωμένο, ώστε να μπορεί να αποφασίσει αν θα το ακολουθήσει ή όχι; Και αν το γνωρίζει, μπορεί να μην το ακολουθήσει; Να μπορεί να μην το ακολουθήσει, σημαίνει πως μπορεί να το αλλάξει; Όμως τι είδους πεπρωμένο είναι αυτό όταν μπορεί να το αλλάξει; Στην πραγματικότητα, όλοι οι άνθρωποι γνωρίζουμε πως δεν υπάρχει αυτή η έννοια του «πεπρωμένου». Απλά, επειδή δεν μπορούμε να γνωρίζουμε το μέλλον, έχουμε εφεύρει το «πεπρωμένο» για να διασκεδάσουμε αυτή την αδυναμία μας. Συνεπώς, είναι απλά μια ακόμη επινόηση του ανθρώπου, χρήσιμη στο να τακτοποιήσει ορισμένες «εκκρεμότητες» που έχει με την ζωή του.

Επειδή δεν το ξέρει και απλώς προσπαθεί να ξεγελάσει τον εαυτό του. Με την έννοια αυτή, κανείς δεν το ξέρει. Το μόνο που ξέρουμε είναι τι μας έχει ήδη συμβεί. Αν θέλουμε να το ονομάσουμε πεπρωμένο, καλώς. Όμως, τώρα δεν μπορεί να το αποφύγουμε αν , έχει ήδη συμβεί και τότε πάλι δεν μπορούσαμε να το αποφύγουμε επειδή δεν ξέραμε ποιο ήταν. Γιαυτό και δεν έχει νόημα να μιλάμε γιαυτό. Το πεπρωμένο είναι μια ακόμη επινόηση του ανθρώπου για να τακτοποιήσει ορισμένες «εκκρεμότητες» που έχει με την ζωή.

Η ριζική αλλαγή που αναφέρει Ο Κοέλιο στο κείμενο του, είναι η νέα επιλογή που θα κάνουμε, η οποία μάλιστα όπως έχουμε πει, αποκλείει όλες τις άλλες. Όμως, γιατί να βιώνουμε «απώλεια» για όλες τις άλλες; Αφού δεν επιλέξαμε καμία από αυτές, καμία τότε δεν μας ανήκει . Μας ανήκει μόνο αυτή που επιλέξαμε . Γιατί να

πορευόμαστε με όσα φανταστικά νομίζουμε πως χάσαμε, με όσα δεν έχουμε δηλαδή και να μην πορευόμαστε με όσα πραγματικά αποκτήσαμε, με όσα έχουμε δηλαδή; Αυτό είναι μια προσωπική πάλι επιλογή.

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ

Αρχικά να ξεκαθαρίσω πως η μοναξιά, πιστεύω, είναι μια επιλογή του ανθρώπου. Δεν έρχεται μόνη της ούτε και φεύγει μόνη της επίσης. Το να νοιώθει κάποιος «μόνος» (και τονίζω το «νοιώθει», γιατί στην ουσία δεν είναι μόνος με τόσα δισεκατομμύρια κόσμο επί της γης), είναι απόφαση του που εξυπηρετεί, όπως και όλες μας οι αποφάσεις, κάποιον σκοπό, θέλει να πετύχει κάτι με την μοναξιά του αυτή.

Η συνήθεια, είναι μια διαδικασία του οργανισμού, που του εξοικονομεί ενέργεια. Δηλαδή, είναι όπως ο «αυτόματος πιλότος» στα αεροπλάνα. Όταν κάνουμε κάτι συχνά, ο οργανισμός το καταγράφει, έτσι ώστε να μπορεί να το κάνει με το λιγότερο κόστος ενέργειας. Ενώ δηλαδή στην αρχή, προσπαθούμε κουραζόμαστε, σκεπτόμαστε, μετά το κάνουμε τελείως «μηχανικά» όπως λέμε. Κλασικό παράδειγμα είναι η οδήγηση αυτοκινήτου. Την συνήθεια λοιπόν την δημιουργεί ο οργανισμός ως μια έκφραση επαναλαμβανόμενης κατάστασης, που γίνεται υποσυνείδητα, για να γίνεται εύκολα.

Η μοναξιά, είναι και αυτή μια ψυχική κατάσταση η οποία μπορεί να γίνει συνήθεια. Αλλά μόνο αν το θέλουμε εμείς. Δεν «έγινε» λοιπόν συνήθεια, αλλά την «κάναμε εμείς» συνήθεια. Γιατί αν γίνεται από μόνη της, τότε δεν μπορούμε να αντιδράσουμε. Αν την κάνουμε όμως εμείς, είναι θέμα επιλογής πάλι. Αν δεν την θέλουμε, δεν την κάνουμε συνήθεια.

ΤΟ ΑΛΛΟΘΙ ΤΗΣ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΥΣΗΣ»

Είναι πολύ διαδεδομένο το κόλπο. Ότι θέλουμε να απαλλαγεί από κατηγορίες, συνέπειες, ευθύνες, τιμωρίες κλπ. το βαπτίζουμε «ανθρώπινη φύση» και έτσι μπορούμε να το χρησιμοποιούμε, αποφεύγοντας τις αρνητικές αντιδράσεις εκείνων που υφίστανται την αρνητική συμπεριφορά μας. Με το τέχνασμα αυτό, οι άντρες μπορούν να δέρνουν και να απατούν την γυναίκα τους, γιατί είναι μέσα στην φύση τους, μέσα στην φύση του «αρσενικού» να τα κάνει αυτά. Οι κλέφτες μπορούν να κλέβουν γιατί η κλοπή του διπλανού μας είναι μέσα στην φύση του ανθρώπου. Ο δολοφόνος επίσης μπορούνε ενίοτε να σκοτώνουν άλλους ανθρώπους γιατί μέσα στην άγρια φύση του ανθρώπου ακόμη υπάρχουν ρίζες δολοφονικές από την πρωτόγονη εποχή κλπ.

Η εκδίκηση δεν είναι συναίσθημα που έχει την ρίζα του στην ανθρώπινη φύση. Η ανθρώπινη φύση είναι υπεύθυνη για τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του και όχι για την συμπεριφορά που έχει κάθε φορά. Η εκδίκηση είναι μια επιλογή που μπορεί να την κάνει και μπορεί να μην την κάνει. Προέρχεται από την ανάγκη αναπλήρωσης μιας πολύ βαθιάς και ισχυρής μειονεξίας, που μπορεί να εξακολουθήσει να την δέχεται μέσα του ως ανάγκη, μπορεί όμως και όχι, γιατί δεν είναι φυσική ανάγκη αλλά ψυχολογική. Αλλά και φυσική ανάγκη να ήταν, πάλι μπορεί να την ελέγχει, αφού ήδη έχει καταφέρει και ελέγχει τα τρία ένστικτα (και σαν ένστικτα εξαιρετικά ισχυρά), εκείνα της αυτοσυντήρησης, της ασφάλειας και της αναπαραγωγής.

Το μόνο αντίδοτο απέναντι στην τάση μας για εκδίκηση είναι το θάρρος, που αυξάνει την αυτοπεποίθηση και που μειώνει εξαιρετικά την ανάγκη για αναπλήρωση, αφού μειώνει ουσιαστικά την ένταση της μειονεξίας, εξαιτίας ακριβώς της αίσθησης της προσωπικής αξίας, που έχει γίνει πεποίθηση πως σίγουρα την έχει. Ο ενθαρρυσμένος άνθρωπος, έχει πάντα την ψυχική δύναμη ώστε να κατανοήσει την εχθρική στάση εκείνου που τον έθιξε και να μην παίξει το παιχνίδι της εκδίκησης, ως επιλογή προστασίας του εαυτού του από την τοξικότητα της, αλλά και ως επιλογή της διακοπής του φαύλου κύκλου της “βεντέτας που οδηγεί η εκδίκηση, εκδίκηση στη εκδίκηση κοκ.

Αν παρατηρήσουμε τον κόσμο, θα δούμε πως όλες οι καταστροφές που γίνονται ανάμεσα στους λαούς, γίνονται ως έκφραση μιας δικαιολογημένης αντίδρασης, με την μορφή της εκδίκησης, την ευθύνη της οποίας δεν αναλαμβάνει ο εκδικούμενος, αλλά την αποδίδει στο θύμα του. Έτσι, ο ένας πόλεμος φέρνει τον άλλον, προς όφελος όλων εκείνων που διαβιούν από τους πολέμους αυτούς.

Από την άλλη μεριά, δεν μπορεί στην «φύση» του ανθρώπου να ανήκει και μια τάση για την καταστροφή του, όταν όλα τα στοιχεία δείχνουν πως η φύση φροντίζει πάντα για την διατήρηση της και όχι για το τέλος της. Συνεπώς, κάθε τι που δεν την διατηρεί, δεν την εξελίσσει δεν ανήκει σε αυτήν και γιαυτό και δεν μπορούμε να το αποκαλούμε «φυσικό» και δεν μπορούμε να το αποδίδουμε στην «φύση».